

บทบาทของผู้หญิงและความเป็นหญิงในสื่อประเภทชายรักชายในซีรีส์และมังงะ

The Role of Women and Femininity in Boys' Love in Series and Manga

วิชัยพร สุวรรณประกาย*
Witchayaphon Suwanpakai
พุทธิดา กิจดำเนิน**
Putthida Kijdumnern

บทคัดย่อ

ปรากฏการณ์วัฒนธรรมกระแสนิยมประเภทชายรักชายได้รับความนิยมและกลายเป็นความปกติใหม่ บนสื่อในสังคมไทย โดยเฉพาะมังงะวายและซีรีส์วายที่เกิดจากการสร้างสรรค์ผลงานชายรักชาย พื้นที่สื่อเหล่านี้ ถูกผลิตซ้ำตลอดมาเช่นเดียวกับการประกอบสร้างบทบาทตัวละคร ผลการศึกษาพบว่าตัวละครผู้หญิงนั้นถูกลดบทบาทและถูกประกอบสร้างจนกลายเป็นตัวละครที่เรียบแบน มากไปกว่านั้นยังคงใช้รูปแบบความรักแบบชายหญิงในการดำเนินความสัมพันธ์ของตัวละครชายรักชายทำให้เกิดตัวละครชายที่มีความเป็นหญิง (femininity) สูง ซึ่งเรียกว่านายเอก ความนิยมในการสร้างความเป็นหญิงในตัวละครชายมีพัฒนาการมาจนถึงการเกิดเป็นผลงานชายรักชายแนวโอเมกาเวอร์ส (Omegaverse) และ Mpreg ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความต้องการและทัศนคติของผู้ชมที่ยังคงยึดติดกับเพศสภาพและรูปแบบความรักแบบชายหญิง รวมไปถึงความคาดหวังให้ตัวละครนายเอกได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกันกับตัวละครเพศหญิง

คำสำคัญ: มังงะวาย, ซีรีส์วาย, นายเอก (Uke), โอเมกาเวอร์ส (Omegaverse), Mpreg

* นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาอาเซียนศึกษา ภาควิชาสังคมศาสตร์กับการพัฒนา คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

** อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมศาสตร์กับการพัฒนา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Abstract

The expanding popularity of boy's love (BL) pop culture has become a prevalent phenomenon on Thai social media platforms, particularly, the production of Yaoi manga and series featuring male-male relationships. This media landscape is characterized by repetitive production and the consistent portrayal of character models. The result of study reveals female characters are marginalized and constructed as flat entities. Additionally, male female relationship dynamics are often covered onto male-male relationships within these narratives. There is a notable emergence of male characters exhibiting high levels of femininity, commonly referred to as “Uke,” which has catalyzed the development of subgenres like “Omegaverse” and “Mpreg.” These developments reflect values and expectations of audiences, which still attach to gender and male-female relationships, including the persistent anticipation that male characters should be treated the same as the female characters.

Keyword: Yaoi Manga, Yaoi Series, Uke (Male-lead character), Y girl (fujoshi), Omegaverse, Mpreg

บทนำ

เดิมทีปรากฏการณ์นิยมสื่อประเภทชายรักชายมีศูนย์กลางอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออก ก่อนจะแพร่กระจายไปทั่วโลก (นัทธนี, 2565) โดยสื่อกระแสนิยมชายรักชายเริ่มมีวิวัฒนาการมาตั้งแต่ช่วงปี 2500 ซึ่งมีการปรากฏรูปวาดความสัมพันธ์ระหว่างเพศชายในเชิงสังวาสในสังคมของผู้หญิงญี่ปุ่นกลุ่มหนึ่งซึ่งเรียกแทนตนเองว่า ฟุโจชิ (腐女子/Fujoshi) โดยแปลตรงตัวได้เป็นคำว่า ผู้หญิงเน่า หมายถึงการทำตัวเละเละ ไม่สมกับความเป็นหญิง (ภูมิพัฒน์, 2564) ต่อมาในช่วงปลายปี 2513 ได้มีการสร้างสรรค์ผลงานประเภทชายรักชายหลายรูปแบบมากขึ้น ทั้งในรูปแบบของอนิเมะ ภาพยนตร์และวรรณกรรม นำไปสู่การพัฒนาตัวย่อ YAOI (やおい) หรือ ยาโออิ เป็นคำศัพท์ญี่ปุ่นที่ย่อคำศัพท์ 3 คำ ได้แก่ Yamanashi (ยามานาชิ) แปลว่า ไม่มีจุดเด่น Ochinashi (โอชินาชิ) แปลว่าไม่มีประเด็น และ Iminashi (อิมินาชิ) แปลว่าไม่มีความหมาย แต่การนำเสนอเนื้อหาซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับเพศที่สูงนี้กลับเน้นย้ำศัพท์ทางเลือกอย่างคำว่า Y-amete Oshiri ga Itai (Stop, my ass hurts) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการเน้นหนักในเรื่องกิจกรรมทางเพศระหว่างผู้ชาย (McLelland, 2007) โดยสื่อที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือสื่อประเภท มังงะ (漫画/Manga) ที่ถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของภาพและการบรรยายเนื้อหาด้วยบทพูดของตัวละคร ซึ่งไม่จำเป็นต้องอ่านก็สามารถเข้าใจเนื้อหาได้ (จันทร์จิรา, 2555) ในช่วงหลังปี 2533 สื่อกระแสนิยมชายรักชายมีความเป็นสากลมากขึ้น

ผ่านการตีพิมพ์มังงะวายเป็นภาษาอื่นๆ ที่มีใช้เพียงภาษาญี่ปุ่น กระแสนิยายชายรักชายได้แผ่ขยายไปยังประเทศจีน เกาหลีใต้ รวมถึงนอกภูมิภาค

ส่วนในประเทศไทยได้มีการรับเอาสื่อกระแสนิยายชายรักชายเข้ามาผ่านนิยายแปลและหนังสือการ์ตูนไม่น้อยกว่า 20 ปี โดยในช่วงปี 2550 การ์ตูนวายได้รับการพัฒนาไปเป็นแฟนฟิక్షัน (Fanfictions) ซึ่งเป็นการหยิบเอาความสัมพันธ์ของศิลปินชายมาเล่าเรื่องราวความรักโดยใช้จินตนาการที่อ้างอิงจากความเป็นจริงหรือการแต่งขึ้นเอง จนในที่สุดได้พัฒนาไปเป็นนิยายวายซึ่งเป็นการเขียนเพื่อเล่าเรื่องราวความรักของผู้มีเพศสภาพเดียวกัน หรือมีเพศวิถีในรูปแบบชายรักชายหรือหญิงรักหญิง ซึ่งถูกแต่งขึ้นโดยมิได้อิงกับความเป็นจริง หรือตัวละครนั้นๆ มิได้มีตัวตนอยู่จริง ในระยะแรกนิยายวายมิได้มีการเผยแพร่อย่างกว้างขวาง ทว่าความนิยมที่เพิ่มขึ้นและการขยายตัวของกลุ่มสาววายทำให้นิยายวายมีการนำขึ้นมากล่าวถึงอย่างเปิดเผยมากขึ้น และในปีเดียวกันนั้นเองได้มีการฉายภาพยนตร์เรื่อง รักแห่งสยาม (Love of Siam) ซึ่งสามารถสร้างรายได้และประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ได้สร้างแรงกระเพื่อมในสังคมไทยต่อการยกเอาเรื่องราวชายรักชายมาเปิดเผยในรูปแบบสื่อสาธารณะ (ณัฐธนัท และ ภูริน, 2562) จนกระทั่งในปี 2557 ได้เริ่มมีการนำนิยายวายมาทำเป็นละครซีรีส์ ซึ่งได้สร้างความสำเร็จอันรุ่งโรจน์ให้กับอุตสาหกรรมซีรีส์วายไทยในเวลาต่อมา สื่อกระแสนิยายชายรักชายของไทยสามารถก้าวขึ้นมาเป็นวัฒนธรรมกระแสหลัก ได้รับการพูดถึงเป็นวงกว้าง และมีแนวโน้มที่จะเติบโตขึ้นเรื่อยๆ ทั้งนี้ได้ก่อให้เกิดวัฒนธรรมบริโภคแบบใหม่ซึ่งเรียกว่า Y-Economy (มณิสร, 2566) ซึ่งกระแสบริโภคนี้เกิดขึ้นไปทั่วทั้งเอเชียและค่อยๆ แผ่กระจายไปทั่วโลก

ปัจจุบันการเปิดกว้างต่อมุมมองเรื่องเพศได้รับการตอบสนองอย่างกว้างขวาง ซึ่งเห็นได้จากปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่น การเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิความเท่าเทียมของผู้มีความหลากหลายทางเพศ โดยจัดให้มี Pride Month ในเดือนมิถุนายนของทุกปี มีการเรียกร้องเกี่ยวกับกฎหมายสมรสเท่าเทียม ในงานศึกษาของ สมัญญา (2563) พบว่าสื่อชายรักชายมีส่วนทำให้เกิดการยอมรับในเรื่องของความหลากหลายและความเท่าเทียมทางเพศ การยอมรับสื่อที่มีเนื้อหาหลากหลายทางเพศ รวมไปถึงการเข้าใจถึงความหลากหลายทางเพศ ซึ่งไม่ใช่เพียงแค่กลุ่มสาววายในไทย แต่ในงานศึกษาของ พิษญา (2564) ยังได้ชี้ให้เห็นว่าสื่อชายรักชายมีผลต่อการยอมรับความหลากหลายทางเพศในสังคมญี่ปุ่น แม้จะเป็นสังคมที่ต้องเผชิญกับความกดดันและความไม่เท่าเทียมทางเพศสูง แสดงให้เห็นถึงทัศนคติของคนในสังคมที่มีต่อความหลากหลายทางเพศ และการเปิดกว้างต่อมุมมองเรื่องเพศ ทั้งนี้สื่อกระแสนิยายชายรักชายเองก็เติบโตขึ้นอย่างมาก โดยเฉพาะช่วงการแพร่ระบาดของโรคไวรัส Covid-19 ที่ส่งผลให้ชีวิตประจำวันของคนทั่วโลกต้องคลุกคลีกับสื่อออนไลน์ ซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ส่งผลต่อการเติบโตของสื่อกระแสนิยายประเภทชายรักชาย รายงานจาก Line TV ที่เป็นผู้ให้บริการสตรีมมิ่งสื่อชายรักชาย ได้สำรวจข้อมูลในปี 2563 และพบว่ามียอดชมกว่า 6,000 ล้านวิวจากซีรีส์วาย 33 เรื่อง (ณัฏกิจ, 2563) ข้อมูลภาพรวมตลาดสื่อประเภทชายรักชายจากสำนักข่าว The Standard ยังได้รายงานว่าในปี 2565 อุตสาหกรรมวายไทยเติบโตสูงถึงประมาณร้อยละ 130

โดยมีซีรีส์วายไทยเข้าฉายทั้งหมด 70 เรื่อง โดย LINE TV เป็นแพลตฟอร์ม (Platform) ที่มีจำนวนซีรีส์วายฉายมากที่สุดในประเทศไทย อีกทั้งยังเกิดกระแสนิยมต่อตัวนักแสดงและสามารถสร้างรายได้อย่างมหาศาล ความนิยมเหล่านั้นจึงเป็นแรงจูงใจให้ผู้ผลิตสร้างสรรค์สื่อ หรือทำเนื้อหาขายรักขายที่ถูกใจผู้ชมและกลุ่มแฟนคลับ เห็นได้จากการที่ทีวีช่องหลักของไทยได้มีการนำละครโทรทัศน์ขายรักขายมาออกอากาศ อาทิ ช่อง 3 ซึ่งได้มีการออกอากาศเรื่อง คุณหมิปาฏิหาริย์ หรือช่อง 7 ที่ได้ออกอากาศเรื่อง หอซ่อนรัก (Hidden Love) เป็นต้น

จากข้างต้นจะเห็นได้ว่าพัฒนาการของกระแสนิยมขายรักขายถูกเปลี่ยนผ่านจากการที่ต้องบริโภคสื่อเหล่านี้อย่างหลบซ่อนไปสู่การแพร่กระจายกว้างขวาง และเกิดการตระหนักรู้ทางสังคมเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ หรือเรียกร้องให้เกิดความเท่าเทียมทางเพศ กระบวนการเหล่านี้ถูกกล่อมเกลามาไปพร้อมๆ กับทัศนคติทางสังคมที่นิยามคำว่าเพศเปลี่ยนแปลงไป เช่นเดียวกันกับการนำเสนอเรื่องราวความรักระหว่างผู้ชายผ่านสื่อทั้งในรูปแบบมังงะ นิยาย อนิเมะ ซีรีส์ ภาพยนตร์ และอื่นๆ ล้วนเป็นการถ่ายทอดเรื่องราวและความสัมพันธ์ของตัวละครขายรักขายเพื่อให้สอดคล้องกับความชอบของผู้บริโภค ผ่านการวางบทบาทของตัวละครในสื่อขายรักขาย เนื่องจากการนำเสนอรูปร่าง หน้าตา ลักษณะนิสัย ความรู้สึกนึกคิด รวมไปถึงพฤติกรรมของตัวละครนั้นๆ ซึ่งส่งผลอย่างมากต่ออารมณ์ความรู้สึก ความคิด และความเชื่อของผู้ชม ดังนั้นตัวละครจึงต้องมีภาพลักษณ์ที่ชัดเจนซึ่งอาจอาศัยพฤติกรรมพื้นฐาน บุคลิก การกระทำบางอย่างเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้รับชม และเพื่อการดำเนินเรื่องราวไปตามโครงเรื่องนั้นๆ (สิริภพ, 2558) ทั้งนี้ ในสื่อประเภทขายรักขายนั้น มีคำเรียกบทบาท หรือเพศภาวะของตัวละครที่แตกต่างจากสื่อชายหญิงทั่วไป ซึ่งประกอบไปด้วย พระเอกที่เป็นตัวละครหลัก เสมือนเป็นตัวแทนฝ่ายชายหรือฝ่ายรุก (Top) ในมังงะเรียกว่า เซเมะ (Seme) ส่วนตัวละครหลักที่คู่กับพระเอกคือ นายเอก (Uke) เป็นตัวละครหลักเพศชายเช่นเดียวกัน คำว่า นายเอกไม่มีชื่อเรียกเป็นภาษาอังกฤษที่ตรงตัว แต่มักจะใช้คำว่า bottom (เกย์รับ) กันอย่างกว้างขวาง ส่วนคำในภาษาอังกฤษที่ใกล้เคียงกับคำว่านายเอก เช่น Male-lead และ Second male lead แต่ในแง่ของอัตลักษณ์ทางเพศนี้นายเอกเสมือนเป็นตัวแทนผู้หญิง ในมังงะเรียกว่า อุเคะ (Uke) ส่วนตัวประกอบอื่นๆ นั้นมีบทบาทที่หลากหลายเพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินเนื้อเรื่อง เช่น นางร้ายหรือตัวร้ายซึ่งสามารถเป็นได้ทั้งผู้ชายและผู้หญิง บทบาทผู้ช่วยคอยสนับสนุนความรักหรือคลายปมเนื้อหา โดยในบางครั้งได้รับการมองว่าเป็นตัวแทนของสาววาย เป็นต้น (นุชนาภรณ์, 2561)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าในยุคนี้สื่อขายรักขายจะเป็นหนึ่งในสิ่งที่จะช่วยขับเคลื่อนให้ผู้คนหันมาสนใจและตระหนักในประเด็นเรื่องเพศ แต่ยังมีการตั้งข้อถกเถียงเกี่ยวกับสื่อขายรักขายจากงานศึกษาวิชาการในหลายๆ เรื่อง เช่นในบทความของ ศิริรัตน์ (2566) ได้ชี้ให้เห็นว่าแม้แต่ในวรรณกรรมขายรักขายยังถูกแบ่งเป็น วรรณกรรมวาย และ วรรณกรรมเกย์ ซึ่งมีความแตกต่างกันคือวรรณกรรมวายใช้ในการเล่าเรื่องราวความรักระหว่างผู้ชายอันเกิดจากจินตนาการของผู้เขียน ในขณะที่วรรณกรรมเกย์มีพื้นฐานการเขียนที่มาจากชีวิตจริง เกิดจากปัญหาที่เผชิญได้ในความเป็นจริง แต่จุดร่วมของวรรณกรรมสองอย่างนี้คือการนำเสนอ

สังคมของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ทว่าในบทความและงานวิจัยของกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ (2565) ได้มีการรวบรวมความเห็นของนักวิชาการหลายคนที่ใช้ให้เห็นถึงช่องว่างของสื่อชายรักชายในการขับเคลื่อนความหลากหลายทางเพศ โดยเห็นว่าสื่อชายรักชายมุ่งนำเสนอเพื่อสร้างความสุขให้กับผู้บริโภค เน้นเพียงแค่รูปร่างหน้าตา พล็อตเรื่องที่สนุก นำเสนอความรักระหว่างผู้ชาย แต่ไม่มีการกล่าวถึงการขับเคลื่อนความเท่าเทียมทางเพศในเรื่อง นอกจากนี้ยังมีการชี้ให้เห็นประเด็นของการเปิดกว้างทางเพศของนักแสดง ซึ่งนักแสดงที่มีความหลากหลายทางเพศมักจะไม่ได้รับบทตัวหลัก แต่เป็นบทตัวประกอบหรือตัวตลกของเรื่อง มากไปกว่านั้นยังวิพากษ์ถึงการนำเสนอตัวละครชายรักชายให้มีเพศสภาพของชายตรงเพศ (Straight) ว่าเป็นการสะท้อนถึงชายเป็นใหญ่มากกว่าเสนอให้เห็นถึงความหลากหลายทางเพศ ในขณะที่งานของ นัทธนัย (2563) ได้ชี้ให้เห็นถึงความเป็นปฏิกิริยาระหว่างสื่อชายรักชายที่พยายามเปิดกว้างแนวคิดเรื่องเพศ กับการวิจารณ์ของกลุ่มสาววายต่อตัวนักแสดงซีรีส์วายที่มีความรักแบบต่างเพศ แสดงให้เห็นถึงมุมมองที่แตกต่างกันของผู้หญิงที่มีรักต่างเพศกับความนิยมบริโภคสื่อชายรักชายและยังคงสะท้อนถึงปัญหาเรื่องเพศในสังคมเช่นกัน ดังนั้นข้อถกเถียงที่เกิดขึ้นยังไม่มีคำตอบและชัดเจนถึงบทบาทของเพศภาวะและความแตกต่างทางเพศที่เกิดขึ้นในสื่อซีรีส์และมังงะ แต่หากพิจารณาประเด็นร่วมของงานศึกษาที่ผ่านมา คือ สื่อชายรักชายยังคงนำเสนอเรื่องราวของชายรักชายซึ่งมีผู้ชายเป็นหัวใจสำคัญ ในขณะที่ผู้ผลิตและผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้หญิง และปัญหาที่เป็นข้อถกเถียงคือ บทบาทของความเป็นหญิงนั้น สะท้อนออกมาให้รูปแบบไหนบ้าง แม้จะมีความหลากหลายทางเพศมากขึ้น และสื่อชายรักชายกลายเป็นความปกติใหม่ แต่มีการเพิ่มความเป็นหญิงลงไปในตัวละครชาย และลดบทบาทผู้หญิงลงในสื่อชายรักชายนั้นสามารถสะท้อนความหลากหลายในสังคมไทยได้อย่างไรบ้าง และบทบาทของความเป็นหญิงนั้นมีลักษณะและความเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด

ในบทความนี้ผู้เขียนสังเกตว่าผู้ผลิตสื่อชายรักชายมักจะเน้นไปที่บทบาทของตัวละครชาย ลดทอนบทบาทของตัวละครหญิง ตัวละครหญิงในสื่อกระแสนิยมชายรักชายของหลายสัญชาติ โดยเฉพาะสื่อประเภทมังงะและซีรีส์ ต่างแสดงให้เห็นว่าตัวละครผู้หญิงมีความ “สำคัญน้อย” ตลอดไปจนถึงการ “ไม่ปรากฏ” ให้เห็นถึงบทบาทของตัวละครหญิงในเรื่องเลย หรือในอีกแง่หนึ่งก็มักจะมีการปรากฏให้เห็นถึงบทบาทของผู้หญิงที่มีความสำคัญในเชิงลบมากกว่า โดยงานศึกษาที่พูดถึงองค์ประกอบของบทบาทเพศหญิงในซีรีส์วายและการศึกษาเกี่ยวกับเพศภาวะในสื่อชายรักชาย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการศึกษาจากสื่อประเภทซีรีส์ ได้มีการเสนอบทบาทแง่ลบของตัวละครผู้หญิง แม้จะมีการพูดถึงประเด็นการนำผู้หญิงมาเป็นตัวร้าย การลดบทบาทหรือลดทอนคุณค่าของผู้หญิง แต่ยังไม่ได้มีการศึกษาบทบาทตัวละครผู้หญิงอีกทั้งงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับมังงะวายแนวโอเมกาเวิร์ส (Omega verse) หรืออาจเรียกว่า A/B/O ที่อัลฟา (Alpha) เปรียบได้ว่าเป็นตัวแทนของเพศชาย เป็นผู้มีอำนาจสูงที่สุด ส่วนโอเมกา (Omega) เปรียบเสมือนเป็นตัวแทนของผู้หญิงเมื่อมาอยู่ในรูปแบบเนื้อเรื่องโอเมกาเวิร์สที่เป็นชายรักชาย ผู้ชายที่มีบทบาทเป็นโอเมกาจะสามารถตั้งครรภ์ได้

แม้จะสรีระเป็นเพศชาย ซึ่งไม่ได้อ้างอิงกับความเป็นจริงทางด้านชีววิทยา มาจากการสมมติขึ้นของผู้ประพันธ์เท่านั้น และประเภทของเนื้อหานิยายวายแนว Mpreg เป็นแนววายที่ผู้ชายสามารถตั้งครรภ์ได้ มีความแตกต่างจากแนว Omegaverse คือไม่มีลำดับขั้นชั้นที่แบ่งตามเพศ (สุพัชร, 2563) งานศึกษาทั้งสองแนวนี้ยังไม่ปรากฏให้เห็นมากนักเช่นกัน ดังนั้นงานศึกษานี้จึงต้องการสร้างข้อถกเถียงที่เกี่ยวกับการประเด็นการประกอบสร้างตัวละครชายที่มีคุณสมบัติและทำหน้าที่เอนกเช่นเพศหญิง แม้ว่าในโลกของซีรีส์วายและมังงะจะมีความลื่นไหลทางเพศ หรือการลดทอนบทบาทของเพศหญิงลง แต่ก็ยังคงมีการดำรงชนบทเพศแบบชายหญิงที่เป็นความนิยมในสื่อกระแสหลักอยู่ อีกทั้งยังต้องการสะท้อนให้เห็นปรากฏการณ์ทางสังคมแบบใหม่ที่น่าไปสู่ความเข้าใจในเชิงเพศภาวะและการข้ามภาวะทางชีววิทยาผ่านสื่อซีรีส์และมังงะ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์ถึงลักษณะของผู้หญิงและความเป็นหญิงในสื่อประเภทชายรักชายในซีรีส์และมังงะ
2. เพื่อวิเคราะห์การประกอบสร้างบทบาทความเป็นหญิงในสื่อประเภทชายรักชายในซีรีส์และมังงะ

การตรวจสอบเอกสาร

การศึกษาในเรื่องของบทบาทของตัวละครผู้หญิง และความเป็นหญิงในตัวละครชายจำเป็นต้องใช้แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นเครื่องมือในการศึกษาและวิเคราะห์ เนื่องด้วยการศึกษาข้างต้นนั้นมีความเกี่ยวข้องกับประเด็นการประกอบสร้างตัวละครโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับแนวคิดเรื่องเพศ โดยประกอบไปด้วยแนวคิดเกี่ยวกับเพศภาวะ บทบาททางเพศ (Gender Role) และงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสื่อชายรักชายแนวโอเมกาเวิร์ส (Omega verse) และ Mpreg

แนวคิดเกี่ยวกับเพศภาวะ

ตามมโนทัศน์เรื่องเพศของ Judith Butler (1993) มองว่า เพศไม่ได้เป็นเพียงแค่เรื่องของบรรทัดฐานเท่านั้น แต่ยังถือเป็นส่วนหนึ่งที่ควบคุมหลักปฏิบัติและกฎระเบียบ เพศมีความเชื่อมโยงกับอำนาจอย่างมีนัยสำคัญ เป็นสิ่งที่ทำให้กฎระเบียบมีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น กล่าวคือเพศมีพลังในการกำหนดแบ่งเขต ควบคุม และแยกความแตกต่าง เพศเกิดขึ้นจากวาทกรรมที่ถูกผลิตซ้ำเรื่อยๆ การกำหนดเพศสภาพให้มีความเป็นรูปธรรมระหว่าง ชาย หรือ หญิง เป็นไปเพื่อทำให้เกิดความแตกต่าง ซึ่งหมายรวมถึงการแสดงออกทางเพศด้วย ดังนั้นเพศจึงเป็นผลผลิตที่เกิดขึ้นจากอุดมคติและสัญญาณทางสังคมที่เกิดขึ้นตามกาลเวลาแต่ไม่สามารถกำหนดให้เป็นข้อเท็จจริงของสภาวะของร่างกายที่เรามีหรือเป็นได้

(Butler, 1993) จเร สิงห์โกวินท์ ได้เน้นย้ำแนวคิดของ Butler ในหนังสือเรื่อง *Body that matter* (1993) ว่า เพศ กับ เพศวิถี เป็นเรื่องเดียวกัน เนื่องจากอัตลักษณ์ทางเพศจะปรับเปลี่ยนไปตามความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างบุคคล เพศสภาพยังให้ความสำคัญกับการกระทำต่างๆ ว่ามีความหมายอย่างไร ซึ่งเพศอาจไม่มีความหมายเลยหากปราศจากชุดวาทกรรมทางเพศซึ่งกำหนดบทบาทหรือการแสดงออก (อ้างใน มติชน, 2559) มากไปกว่านั้น เรื่องของความเป็นชายหรือความเป็นหญิง ยังแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา อาทิ ปัจจุบันผู้ชายสามารถที่จะแต่งหน้าหรือแสดงความอ่อนแอได้โดยไม่ถูกมองว่าสูญเสียการเป็นชาย เป็นต้น ดังนั้นการตัดสินความเป็นเพศจึงมีความลื่นไหลไปตามแต่ละช่วงเวลาและบริบทของสังคม เช่นเดียวกันกับการสวมบทบาททางเพศก็จะขึ้นอยู่กับการนำเสนอของสังคมนั้นๆ (ผกามาศ, 2557) ส่วน Linda Martin Alcoff (2006) มองว่าโครงสร้างทางสังคมบางประการได้สร้างความหมายให้กับความเป็นหญิงหรือชาย ซึ่งเกิดเป็นการปฏิบัติทางสังคมที่แตกต่างกันระหว่างเพศ ซึ่งการปฏิบัติเหล่านี้จะนำไปสู่การสร้างตัวตนของเพศนั้นๆ และเชื่อว่าความเป็นหญิงหรือความเป็นชายมีธรรมชาติในตัวมันเอง แม้ในความเป็นจริงแล้วความเป็นหญิงหรือความเป็นชายอาจไม่มีความหมายเลยหากปราศจากความเชื่อนั้น ในทางเดียวกัน Sandra Lee Bartky (1988) ได้อธิบายว่าความเป็นชายหรือความเป็นหญิงถูกกระทำจากอำนาจที่ต่างกัน และเป็นผลมาจากบรรทัดฐานทางสังคม ซึ่งในงานเขียนเองได้พูดถึงเรื่องการสร้างตัวตนและจัดระเบียบร่างกายของผู้หญิงในสังคม ณ ขณะนั้นว่าการสร้างตัวตนของหญิงหรือชายนั้นไม่ได้ตกอยู่ภายใต้อำนาจแต่ถูกชี้นำโดยอำนาจของสังคมที่มีชายเป็นใหญ่

แนวคิดเรื่องบทบาททางเพศ (Gender Role)

Alice H. Eagly และ Wendy Wood (2012) ได้ชี้ให้เห็นว่าเรื่องของบทบาทมีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมและความคิดของบุคคล เนื่องจากความคาดหวังในบทบาทนั้นจะถูกแบ่งปันกับผู้อื่น ทำให้เกิดเป็นความเห็นพ้องต้องกันทางสังคม โครงสร้างนี้ยังรวมถึงเรื่องของบทบาททางเพศซึ่งมีผลเกี่ยวเนื่องมาจากการแบ่งบทบาททางเพศเพื่อแบ่งงานกันทำมาตั้งแต่อดีต มีอำนาจในการโน้มน้าวให้เกิดพฤติกรรมหรือคุณสมบัติที่จำเป็น ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงคุณลักษณะโดยธรรมชาติของชายหญิงและเกิดความตระหนักยินยอมกับคนในสังคม ทั้งนี้กระบวนการทางชีววิทยา ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมของอัตลักษณ์ทางเพศและความคาดหวังแบบเหมารวมอื่นๆ ทำให้เกิดความยินยอมที่จะปฏิบัติตามบทบาททางเพศนั้นๆ อิทธิพลของความคาดหวังของผู้อื่นที่มีต่อบทบาททางเพศนี้ยังส่งผลต่อการได้รับความยินยอมจากสังคมหรือการลงโทษจากสังคม ซึ่งกระตุ้นให้เกิดเป็นการปฏิบัติตามบรรทัดฐานทางสังคมและเกิดการให้รางวัล เช่น ความชอบและให้ความร่วมมือเพื่อแลกกับการปฏิบัติตามบรรทัดฐานเหล่านั้น เป็นต้น ในทางกลับกันก็พบว่าผลประโยชน์ก็สามารถกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนจากบรรทัดฐานได้เช่นกัน

สื่อชายรักชายแนวโอเมกาเวิร์ส (Omega verse) และ Mpreg

ชนบทการประพันธ์นวนิยายที่เรียกว่า โอเมกาเวิร์ส (Omega verse) หรือเอบีโอ (A/B/O) ที่ย่อมาจากตัวอักษรแรกของตัวละครแต่ละประเภท เป็นการสร้างตัวละครที่ได้รับแรงบันดาลใจจากลักษณะของฝูงหมาป่า โดยมีอัลฟาเป็นจำพวก เบต้าเป็นผู้ตาม และโอเมก้าเป็นคู่ของอัลฟา ความแพร่หลายของชนบทการสร้างสรรค์ดังกล่าวจากสื่อทั่วโลกทั้งสื่อที่เป็นต้นฉบับและสื่อที่ดัดแปลงโดยกลุ่มแฟน จะเห็นได้ว่าโอเมกาเวิร์สเป็นตัวบทที่ทำลายเพศสภาพทั้งในสังคมและวัฒนธรรม ในทางกลับกันก็สะท้อนให้เห็นถึงการยึดติดกับเพศลักษณะและระบบสืบพันธุ์โดยกำเนิดของมนุษย์ (นัทรนัย, 2565) ซึ่งไม่ได้อ้างอิงกับความเป็นจริงทางด้านชีววิทยา มาจากการสมมติขึ้นของผู้ประพันธ์เท่านั้น ทั้งนี้รูปแบบของโอเมกาเวิร์ส (Omega verse) เป็นหนทางหนึ่งในการนำเสนอความเป็นเพศภาวะและเพศวิถี เนื้อหาของโอเมกาเวิร์สไม่มีข้อจำกัดด้านขอบเขต ผู้เขียนจึงสามารถแสดงความคิดเห็นต่อวาทกรรมที่เกี่ยวกับเพศที่ถูกสังคมกำหนดจากร่างกายมารวมอยู่ในเนื้อหาได้อย่างอิสระ สามารถทำความเข้าใจเรื่องเพศภาวะได้แม้จะเป็นสื่อประเภทรักร่วมเพศ (Homosexual) แบบชายรักชาย โดยลักษณะทางกายภาพของผู้เป็นโอเมก้านั้นจะแสดงถึงความเป็นเพศภาวะหญิง ในเชิงอุปมาถึงสิ่งที่ผู้หญิงได้พบเจอในสังคม ผ่านทางตัวละครชายที่เป็นโอเมกาที่ถูกปฏิบัติเหมือนเป็นเพศหญิง และฐานะทางสังคมจะถูกตัดสินจากความเป็นเพศ (พีรดา, 2562) ดังนั้น โอเมกาเวิร์สจึงเป็นเพียงภาพในอุดมคติของวัฒนธรรมวายและจินตนาการที่ไม่ได้มีอยู่ในความเป็นจริง ในขณะที่ Mpreg เป็นคำเรียกประเภทของเนื้อหานิยายวาย มีรากศัพท์แยกออกเป็นสองส่วนคือ M ที่ย่อมาจาก Man หรือ Male หมายถึงเพศชาย และ Preg ที่มาจาก Pregnant หรือ Pregnancy หมายถึง การตั้งครรภ์ ดังนั้น สื่อแนวชายรักชาย Mpreg จึงหมายถึง นวนิยายที่ผู้ชายตั้งครรภ์ได้ เป็นการใช้นิยามคติเห็นธรรมชาติสร้างความเป็นเหตุเป็นผลด้วยสำนึกความเป็นครอบครัว ความรู้ทางการแพทย์ และประเด็นความหลากหลายทางเพศในสังคม (สุพัชร, 2563) มีความแตกต่างจากแนว Omega verse คือมีการอ้างอิงจากพฤติกรรมหรือความเป็นธรรมชาติของเพศที่มีอยู่จริง แต่ไม่ใช่ข้อเท็จจริง เน้นนำเสนอให้เห็นในเชิงบทบาททางเพศผ่านการที่ผู้ชายมีคุณสมบัติทางเพศเช่นเดียวกันกับผู้หญิง และกำหนดเพศภาวะตามการรับรู้ภาวะทางเพศแบบผู้หญิง เช่น การแสดงออกถึงความเป็นผู้หญิงผ่านพฤติกรรมและคำพูดที่เหมือนผู้หญิง รวมไปถึงการที่ผู้ชายสามารถให้กำเนิดบุตรได้ เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นวนิยายรักร่วมเพศนั้นเมื่อวิเคราะห์ในตัวภาษา การประกอบสร้างนิยายเหล่านี้ยังคงยึดอยู่บนฐานอุดมคติแบบรักต่างเพศ และยังคงแบ่งบทบาทแบบชายหญิงชัดเจน ผู้ที่เข้มแข็งกว่าจะถูกยกให้เป็นเสมือนฝ่ายชาย และฝ่ายที่อ่อนแอ อ่อนโยน หรือบอบบางกว่าจะถูกมองในฐานะฝ่ายหญิง

แม้ว่าจะพยายามอธิบายตัวละครผ่านกรอบแนวคิดที่เหนือไปจากเพศทางชีววิทยา แต่ท้ายที่สุดแล้ว ก็ถูกชี้แจงโดยอิทธิพลของอุดมการณ์รักต่างเพศที่ยังคงให้บทบาทเพศชายเป็นผู้ปกป้องเพศหญิง มีอำนาจเหนือเพศหญิง ความเป็นชายแสดงออกถึงความเข้มแข็ง ความเป็นหญิงแสดงออกถึงความอ่อนโยน เพียงแค่ปรับจากตัวละครเพศหญิงมาเป็นตัวละครเพศชายที่เรียกว่านายเอกเท่านั้น (อนุชา และ โสภี, 2560)

งานศึกษาของ ณัฐนันท์ และ ภูวิน (2562) ได้ชี้ให้เห็นถึงการที่กลุ่มสาววายไทยรับเอาวัฒนธรรมชายรักชายแบบข้ามชาติ การใช้จินตกรรมร่วมกันของกลุ่มสาววายทำให้เพศสภาพและเพศวิถีมีความเป็นเอเชียตะวันออก โดยเฉพาะการรับเอาความเป็นชายที่อ่อนโยน จึงเกิดภาพแทนความเป็นชายแบบใหม่ ซึ่งมีลักษณะของการเป็นหนุ่มน้อยรูปงาม อ่อนโยน ดังเช่นตัวละครนายเอก ในขณะที่งานศึกษาเกี่ยวกับทัศนะของผู้ผลิตสื่อชายรักชายต่อประเด็นเชิงอำนาจและบทบาททางเพศของตัวละครชายรักชาย พบว่าการนำเสนอตัวละครนายเอกเป็นการตอกย้ำถึงการนำชนบความรักแบบชายหญิงมาดำเนินเนื้อเรื่องเพียงแค่เปลี่ยนจากนางเอกที่เป็นผู้หญิงให้เป็นผู้ชาย ลักษณะของบทบาททางเพศจึงค่อนข้างตายตัว คือพระเอกเป็นฝ่ายรุกและนายเอกเป็นฝ่ายรับ ซึ่งเป็นการแสดงอำนาจเหนือของบทบาททางเพศเหมือนของชายหญิง (สุนารินทร์, ชลิตา และ ธิดา, 2564)

งานศึกษาการประกอบสร้างตัวละครชายรักชายในซีรีส์ว่าภาพตัวแทนของตัวละครในซีรีส์นั้นไม่ใช่การสะท้อนความเป็นจริงทางสังคม ซีรีส์จึงเป็นช่องทางสำคัญในการสร้างและถ่ายทอดความหมายไปยังผู้ชมในสังคม และสามารถประกอบสร้างความหมายให้แก่ตัวตนของกลุ่มชายรักชาย โดยในปัจจุบันมีการกำหนดลักษณะส่วนบุคคลให้มีความเป็นหญิงผ่านตัวละครนายเอก เช่น นิสัย กริยาท่าทาง รูปลักษณ์ภายนอก รวมไปถึงลักษณะนิสัยส่วนตัวที่ดูคล้ายผู้หญิง เพื่อให้เกิดเป็นความสัมพันธ์หรือความรักในแบบชายหญิง และไม่สร้างความสับสนให้แก่ผู้ชม ทั้งนี้สิ่งที่เกิดขึ้นสามารถสะท้อนการผลิตซ้ำอำนาจในสังคมไทยเนื่องจากผู้เขียนมองความสัมพันธ์ของชายรักชายผ่านกรอบของชายเป็นใหญ่ รวมไปถึงการประกอบสร้างอัตลักษณ์ทั้งเรื่องรูปลักษณ์แสดงเพศสภาพและพฤติกรรม ทั้งนี้เพื่อตอบสนองรสนิยมของสาววาย ไม่ใช่การนำเสนอความเป็นจริงของสังคมในปัจจุบัน อีกทั้งบทบาทของตัวละครหญิงในซีรีส์ชายรักชายที่มักจะถูกประกอบสร้างให้กลายเป็นตัวร้าย ซึ่งเป็นการนำเสนอภาพที่ผิดไปจากความเป็นจริง (กฤตพต, 2563)

การประกอบสร้างตัวละครก็มีการกำหนดบทบาท (Role) หรือความเป็นไปของบุคคลตามหน้าที่ที่พึงกระทำ สัมพันธ์กับโครงสร้างทางสังคมหรือการดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง หรือการรับผิดชอบตำแหน่งทางสังคม ซึ่งมีหลายลักษณะ เช่น บทบาทในอุดมคติ (Ideal Role) บทบาทที่เป็นจริง (Real Role) บทบาทที่รับรู้ (Recognized Role) บทบาทที่คาดหวัง (Expect Role) รวมไปถึงบทบาทที่ถูกคาดหวัง (Expected Role) หรือการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งถูกคาดหวังให้มีบทบาทลักษณะนั้น เป็นการวิเคราะห์โครงสร้าง, บทบาท และอำนาจทางเพศของตัวละครผ่านแนวคิดเพศสภาพ (นฤมล, 2563) ความเป็นชายและความเป็นหญิงที่เกิดขึ้นในละครซีรีส์วายเป็นการแยกแยะบทบาทหน้าที่ของตัวละครเพื่อไม่ให้เกิด

ความสับสนแก่ผู้ชม ในแง่หนึ่งก็สะท้อนได้ว่าแม้ซีรีส์วายจะเป็นความรักระหว่างผู้ชาย แต่นำเสนอความรักในแบบชายหญิง นำไปสู่ประเด็นถกเถียงเรื่องบทบาทของผู้หญิงในสื่อชายรักชาย อย่างไรก็ตามงานศึกษาส่วนใหญ่ไม่ค่อยศึกษาในแง่มุมมองว่าบทบาทของผู้หญิงหรือความเป็นหญิงที่ปรากฏในสื่อกระแสนิยมประเภทชายรักชายอาจได้รับการประกอบสร้างขึ้นโดยสะท้อนมาจากทัศนคติและความคาดหวังที่มาจากตัวผู้ชมรวมไปถึงงานเขียนแนวใหม่ๆ ที่นำมาศึกษาคือ Omegaverse และ Mpreg เพื่อตอบสนองตัวผู้ชมที่เป็นกลุ่มบริโภคหลัก ดังนั้นจึงสามารถนำงานศึกษาเหล่านี้มาต่อยอดในประเด็นที่ได้กล่าวมาข้างต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ได้ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งได้ทำการศึกษาจากซีรีส์วายและมังงะวาย รวมทั้งสิ้นจำนวน 15 เรื่อง โดยแบ่งเป็นมังงะวายจำนวน 10 เรื่อง ซึ่งมาจาก 3 ประเทศ โดยมังงะจากประเทศญี่ปุ่น ได้แก่ 1) Dear My God: แล้วพระเจ้าก็เล่นตลกกับผม 2) Kirishima Kun Ha Ijimetai 3) THEO: อีโอ มังงะจากประเทศเกาหลี ได้แก่ 4) BJ Alex 5) Jinx 6) Kiss me Liar 7) Night by the sea และมังงะจากประเทศจีน ได้แก่ 8) Lop-Eared Guard (垂耳执事): พ่อบ้านหูดก 9) ชายาใบ้ (哑奴) และ 10) Ni Jiu (溺酒): มินเมาด้วยกลินไวน์ นอกจากนี้ยังศึกษาซีรีส์วายจำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ 1) The Untamed: ปรมาจารย์ลัทธิมาร ที่ผลิตโดยประเทศจีน และซีรีส์วายที่ผลิตโดยประเทศไทย ได้แก่ 2) 2gether The Series: เพราะเราคู่กัน 3) Theory of Love: ทฤษฎีจีบเธอ 4) Cutie Pie Series: นิ่งเฮียก็หาว่าซื่อ และ 5) คินน์พอร์ช The series โดยทั้ง 15 เรื่องนี้เป็นเรื่องที่ได้รับค่านิยม มียอดอ่านสูง ได้รับการกล่าวถึงเป็นจำนวนมากบนโลกออนไลน์ รวมไปถึงการวางจำหน่ายในแพลตฟอร์มมังงะต่างประเทศที่ไม่มีจำหน่ายหรือลิขสิทธิ์ในประเทศไทย อาทิ ผู้ให้บริการเกี่ยวกับมังงะและซีรีส์อย่าง Comico, WeComics, Boomtoon, meb, Kakao Webtoon, Line TV และอื่นๆ ทั้งนี้ มังงะที่ได้คัดเลือกมามีความเชื่อมโยงกับปัญหาการวิจัย และมีลักษณะร่วมคือการปรากฏตัวของตัวละครหญิง และการถ่ายทอดความเป็นหญิงผ่านการกำหนดลักษณะหรือพฤติกรรมของตัวละครนายเอก

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้การวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) ซึ่งเป็นการพิจารณาจากข้อมูล (Texts) บริบท (Contexts) และผู้รับสื่อ (Audiences) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลตามการสร้างขึ้นของสื่อ รวมไปถึงบริบททางสังคมที่สะท้อนความหมายของตัวบท และความหมายที่สื่อออกไปนั้นอาจนำไปสู่การรับรู้ และความรู้สึกของผู้รับสื่อ (สมเกียรติ, 2562) ความหมายใหม่ที่ได้จากการวิเคราะห์ตัวบทไม่ใช่ความหมาย โดยตรง แต่การวิเคราะห์ตัวบททำให้ทราบถึงเบื้องหลังสิ่งเหล่านั้นว่าถูกประกอบสร้างจากประเด็นความคิด และการสร้างความหมายใหม่อย่างไร และมีเงื่อนไขหรืออำนาจอะไรครอบงำอยู่ (รังสรรค์, 2562) กล่าวคือ การใช้การวิเคราะห์ตัวบทในการวิเคราะห์สื่อชายรักชายสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความหมายของสิ่ง

ที่กลุ่มผู้บริโภคและผู้ผลิตสื่อชายรักชายต้องการจะสื่อสารผ่านสัญลักษณ์ การเล่าเรื่อง มายาคติ อุดมคติ และวาทกรรมที่สื่อออกมาจากสื่อชายรักชาย อาทิ การพิจารณาข้อมูลความนิยมในตัวละครนายเอกที่มีความเป็นหญิงสามารถสะท้อนความหลากหลายทางเพศและความไม่หลากหลายทางเพศอย่างไร หรือการพิจารณาบริบทและการดำเนินเนื้อเรื่องของสื่อชายรักชายที่เหนือความเป็นจริงนั้นมีนัยยะอย่างไรต่อเรื่องของเพศ เป็นต้น โดยในที่นี้วิเคราะห์มังงะและซีรีส์วาย ผ่าน 6 องค์ประกอบ คือ 1) สถานะ บทบาท และความสัมพันธ์ทางสังคม 2) รูปลักษณ์และการแต่งกาย 3) บทบาททางเพศและรสนิยมทางเพศ 4) พฤติกรรมภายนอก การแสดงออก ท่าทางการพูด การแสดงอารมณ์ 5) ลักษณะการปรากฏตัวในเนื้อเรื่อง และบทในการดำเนินเรื่อง และ 6) จุดจบของตัวละคร ทั้งนี้เพื่อแสดงให้เห็นถึงการประกอบสร้างตัวละครซึ่งมีลักษณะภายนอก พฤติกรรม การแสดงออก บทบาททางเพศ รวมไปถึงบทบาทอื่นๆ จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ร่วมกับแนวคิดเรื่องเพศภาวะ แนวคิดเรื่องบทบาททางเพศ (Genderrole) และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบถึงลักษณะของเพศหญิง บทบาทของผู้หญิง รวมไปถึงความเป็นหญิงในตัวละครผู้ชายในสื่อกระแสนิยมชายรักชาย

ผลของการวิจัย

สื่อกระแสนิยมชายรักชายเริ่มมีวิวัฒนาการมาตั้งแต่ช่วงปี 2503 ในประเทศญี่ปุ่น ก่อนจะแพร่กระจายสู่ภูมิภาคอื่นผ่านงานเขียนประเภทแฟนฟิคชั่นและมังงะ ปัจจุบันงานเหล่านี้ได้ถูกพัฒนาเป็นซีรีส์ และได้รับความนิยมจนก้าวขึ้นมาเป็นอิทธิพลต่อการบริโภคสื่อของกลุ่มสาววาย ทั้งนี้บทบาทของตัวละครในสื่อชายรักชายมีความน่าสนใจอย่างมากในฐานะงานที่สะท้อนออกมาจากจินตกรรมของผู้ผลิตและผู้บริโภค ช่างยังแสดงให้เห็นถึงพลังความคิดที่ส่งผลต่อการประกอบสร้างและกำหนดบทบาททางเพศของตัวละคร แม้กลุ่มคนเหล่านี้จะอยู่ต่างที่ต่างบริบทของแต่ละประเทศ ซึ่งจากการวิเคราะห์ตัวละครในสื่อชายรักชายทั้ง 15 เรื่อง ผ่าน 6 องค์ประกอบ สามารถสรุปได้เป็นผลการศึกษาดังนี้

1. บทบาทความเป็นหญิงในกระแสนิยมสื่อประเภทชายรักชาย ในซีรีส์และมังงะ

1.1 บทบาทของตัวละครผู้หญิง

ลักษณะแรกคือ ตัวละครที่ได้รับการนิยามให้เป็นผู้หญิงที่ดี ผลการศึกษาพบว่า หากบทบาทของตัวละครหญิงเรื่องใดมีการนำเสนอในภาพลักษณ์ที่ดี ตัวละครหญิงนั้นๆ ก็มักจะมีบทบาทในการ “คลายปมเนื้อเรื่อง” หรือทำให้ความสัมพันธ์ของตัวละครเอกดำเนินไปในแง่บวก ตัวละครประเภทนี้ค่อนข้างมีความใกล้ชิดกับตัวละครหลัก และมีหน้าที่ในการช่วยเหลือตัวละครเอก ซึ่งปรากฏในเรื่อง Dear My God: แล้วพระเจ้าก็เล่นตลกกับผม, Jinx, Kiss Me Liar, ชายาไบ้ (哑奴), 2gether The Series: เพราะเรารู้กัน

และเรื่อง The Untamed: ปรมาจารย์ ลัทธิมาร อย่างไรก็ตาม การที่ตัวละครผู้หญิงมีบทบาทเป็นผู้ช่วยในการดำเนินเรื่องราวความรักระหว่างตัวละครชายนั้นมักได้รับการมองว่าเป็นตัวแทนของสาววาย

ส่วนลักษณะที่สองคือ ตัวละครที่มีบทบาทเป็น “ตัวประกอบ” ซีรีส์และมังงะที่ปรากฏตัวละครหญิงลักษณะนี้ประกอบไปด้วยเรื่อง BJ Alex, Kirishima Kun Ha Ijimetai, Jinx และเรื่อง Night by The Sea โดยทั้ง 4 เรื่องนี้มีการปรากฏบทบาทของตัวละครผู้หญิงค่อนข้างน้อยมาก และตัวละครหญิงเหล่านั้นเป็นเพียงตัวละครประกอบฉากที่ไม่ได้มีความสำคัญต่อเนื้อเรื่อง อาจมีปฏิสัมพันธ์กับตัวละครหลักหรือไม่ก็ได้ เช่น การปรากฏตัวของกลุ่มแฟนคลับผู้หญิงในเรื่อง Kirishima Kun Ha Ijimetai, 2gether The Series: เพราะเรารู้กัน และเรื่อง Theory of Love: ทฤษฎีจีบเธอ ที่เป็นเพียงตัวละครหญิงที่คอยเสริมบทบาทของตัวละครเอกชายให้มีความพิเศษ มีความหล่อ เท่ และเก่งกาจ ผ่านการแสดงออกว่ามีความหลงใหลในตัวละครเอกชายของตัวละครแฟนคลับ

ลักษณะสุดท้ายคือ ตัวละครหญิงที่ถูกเสนอด้วยภาพลักษณ์ที่ไม่ดีเพื่อ “ผูกปมเนื้อเรื่อง” การศึกษาพบว่าการปรากฏในเรื่อง Dear My God: แล้วพระเจ้าก็เล่นตลกกับผม, Kirishima Kun Ha Ijimetai, BJ Alex, Kiss Me Liar, ซายาโบ (哑奴), Ni Jiu (溺酒): มินเมาด้วยกลืนไวน์, 2gether The Series: เพราะเรารู้กัน, คินน์พอร์ช The series, Theory of Love: ทฤษฎีจีบเธอ และเรื่อง Cutie Pie Series: นิ่งเฮียก็หาว่าซื่อ โดยตัวละครหญิงนั้นๆ ก็มักจะมียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวพันกับความสัมพันธ์ของตัวละครหลักมีส่วนทำให้ตัวละครหลักต้องตัดสินใจกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง สร้างอุปสรรคให้กับตัวละครเอกหรือมีส่วนในการดำเนินเนื้อเรื่องหลักนั้น รวมไปถึงการสร้างภาพให้ตัวละครนายเอกเป็นผู้ถูกกระทำ (victim) ดังในเรื่อง Kiss me Liar และเรื่องซายาโบ (哑奴) ที่ได้ปรากฏให้เห็นถึงตัวละครหญิงประเภทนี้ตลอดทั้งเรื่อง

1.2 บทบาทความเป็นหญิง ของตัวละคร “นายเอก”

จากการศึกษาพบเห็นข้อเท็จจริงที่เด่นชัดที่สุดคือตัวละครนายเอกถูกนำมาแทนที่ตัวละครนางเอก และดำเนินบทบาทแทนตัวละครนางเอกที่หายไป นอกจากนี้ยังมีการนำเข้ามาแทนที่บทบาทอื่นๆ ของผู้หญิง อาทิ เพื่อนนางเอก ดังในเรื่อง ซายาโบ (哑奴), Jinx, BJ Alex และเรื่อง Cutie Pie Series: นิ่งเฮียก็หาว่าซื่อ ทั้งนี้การประกอบสร้างตัวละครองผู้ชายยังมีความโดดเด่นกว่าตัวละครองที่เป็นผู้หญิง เนื่องด้วยการเป็นสื่อประเภทชายรักชาย ดังนั้นการเล่าเรื่องราวความรักของตัวละครองในรูปแบบความรักแบบชาย-ชาย จึงได้รับความนิยมมากกว่าการเล่าเรื่องราวความรักแบบชายหญิงในสื่อชายรักชาย นอกจากนี้ยังมีการนำตัวละครผู้ชายเข้ามาแทนบทบาทของตัวร้ายผู้หญิง ซึ่งมีการสร้างบทบาทให้ตัวละครชายเป็นตัวร้ายผูกปมเนื้อเรื่อง ซึ่งปรากฏในเรื่อง Lop-Eared Guard (垂耳执事): พ่อบ้านหุตก และเรื่อง ซายาโบ (哑奴) มากไปกว่านั้นตัวละครนายเอกยังสามารถทำหน้าที่แทนบทบาทของผู้หญิงได้ภายใต้การสร้างสื่อชายรักชายแนว โอเมกาเวิร์ส (Omegaverse) และ Mpreg จึงทำให้ตัวละครนายเอกสามารถดำเนินบทบาทหน้าที่

ได้แก่เช่นเดียวกับผู้หญิง อาทิ การเป็นภรรยา การเป็นแม่ รวมไปถึงการได้รับการปฏิบัติและมีบทบาททางเพศ เช่นเดียวกันกับผู้หญิง ดังในเรื่อง Dear My God: แล้วพระเจ้ายกก็เล่นตลกกับผม, Kiss Me Liar, Lop-Eared Guard (垂耳执事): พ่อบ้านหุดก, Night by The Sea และเรื่องชายาใบ้ (哑奴)

2. การประกอบสร้างบทบาทความเป็นหญิงของตัวละครเพศหญิงในสื่อประเภทชายรักชาย

2.1. ตัวละครเพศหญิงกับบทบาทใหม่ใน สื่อประเภทชายรักชาย

เดิมการประกอบสร้างบทบาทของผู้หญิงในสื่อกระแสหลักจะเป็นการวางบทบาทให้ผู้หญิงเป็นตัวละครนางเอกซึ่งเป็นตัวละครสำคัญของเรื่อง แต่จากผลการศึกษาพบว่า การประกอบสร้างตัวละครหญิงขึ้นมาใหม่ในสื่อชายรักชายกลับมีบทบาทน้อยและไม่ค่อยปรากฏตัว ซึ่งการประกอบสร้างบทบาทของตัวละครหญิงมีหลายลักษณะด้วยกัน โดยลักษณะแรกคือตัวละครที่ได้รับการนิยามให้เป็นผู้หญิงที่ดี พบว่าตัวละครมีแนวโน้มที่จะมีคุณลักษณะในแง่บวก เช่นตัวประกอบหญิงจากเรื่อง Dear My God: แล้วพระเจ้ายกก็เล่นตลกกับผม, Jinx, Kiss Me Liar, ชายาใบ้ (哑奴), 2gether The Series: เพราะเรารักกัน และเรื่อง The Untamed: ปรมาจารย์ลัทธิมาร คือ มีบทบาทในการปกป้องหรือคอยช่วยเหลือตัวละครชายที่เป็นตัวเอกของเรื่อง นอกจากนี้ยังประกอบสร้างให้มีบทบาททางเพศที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อความสัมพันธ์ของตัวละครหลักชาย ดังเช่นในมังงะเรื่อง Dear My God: แล้วพระเจ้ายกก็เล่นตลกกับผม ซึ่งเป็นผู้หญิงที่มีรสสนิยมทางเพศชื่นชอบเพศเดียวกัน หรือในซีรีส์เรื่อง The Untamed: ปรมาจารย์ลัทธิมาร ที่ได้วางบทบาทให้ผู้หญิงมีคอนรักเป็นของตนเองก่อนแล้ว เป็นต้น

ส่วนตัวละครที่มีบทบาทเป็นตัวประกอบ ซีรีส์และมังงะที่ปรากฏตัวละครหญิงลักษณะนี้ประกอบไปด้วยเรื่อง BJ Alex, Kirishima Kun Ha Ijimetai, Jinx และเรื่อง Night by The Sea ในกรณีของเรื่อง Night by The Sea มีการปรากฏให้เห็นตัวละครผู้หญิงเพียงคนเดียว และครั้งเดียวเท่านั้น ส่วนตัวละครหญิงที่มีบทบาทเป็นตัวประกอบฉากซึ่งปรากฏตัวตลอดทั้งเรื่อง ได้แก่ เรื่อง Kiss me Liar, ชายาใบ้ (哑奴), Ni Jiu (溺酒): มินเมาด้วยกลืนไวน์, The Untamed: ปรมาจารย์ลัทธิมาร, ทฤษฎีจีบเธอ Theory of Love และเรื่อง 2gether The Series: เพราะเรารักกัน

ในขณะที่การประกอบสร้างตัวละครหญิงเพื่อผูกปมเนื้อเรื่องพบว่า รูปลักษณ์และการแต่งกาย พฤติกรรมและการแสดงอารมณ์ รวมไปถึงสถานะบทบาทและความสัมพันธ์ทางสังคมของตัวละครผู้หญิงในเรื่องถูกนำเสนอในภาพลักษณ์ทางลบ หรือมีการแสดงออกที่ลดทอนคุณค่าของผู้หญิง เช่น การแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวใช้กำลัง เจ้าอารมณ์ แต่งกายไม่สุภาพ เข้าหาผู้ชาย มีลักษณะนิสัยเห็นแก่ตัว ฯลฯ ซึ่งปรากฏในเรื่อง Dear My God: แล้วพระเจ้ายกก็เล่นตลกกับผม, Kirishima Kun Ha Ijimetai, BJ Alex, Kiss Me Liar, ชายาใบ้ (哑奴), Ni Jiu (溺酒): มินเมาด้วยกลืนไวน์, 2gether The Series: เพราะเรารักกัน, คินน์พอร์ช The series, Theory of Love: ทฤษฎีจีบเธอ และเรื่อง Cutie Pie Series: นิ่งเสียก็หาว่าซื่อ

2.2 ตัวละครเพศชายและบทบาท “นายเอก”

จากการศึกษาพบว่าตัวละครนายเอกมักจะมีสถานะตกอยู่ใต้อำนาจของตัวละครพระเอก ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยทางสังคม ฐานะ การศึกษา อาชีพ รวมไปถึงสถานะทางเพศที่มีลักษณะตายตัวให้เป็นฝ่ายรับ และบทบาทนี้จะไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งการนิยามให้เป็นรุกหรือรับนั้นจะกำหนดผ่านรูปร่างหรือนิสัย ให้ความเป็นหญิงมากกว่าไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง ความน่าสนใจของสื่อกระแสนิยมชายรักชายประเภทนี้จะยังแสดงให้เห็นถึงการประกอบสร้างความเป็นหญิงลงไปในตัวละครชายภายใต้การเล่าเรื่องแนวโอเมกาเวิร์ส (Omegaverse) และ Mpreg ที่เกิดจากการจินตนาการร่วมกันของกลุ่มผู้บริโภคและผู้ผลิตสื่อ แม้ว่าซีรีส์และมังงะจะวายจะถูกสร้างขึ้นมาในบริบทของประเทศที่แตกต่างกันก็ตาม โดยพบว่าซีรีส์และมังงะวายหลายๆ เรื่องมีความคล้ายคลึงกันในการนำเสนอการแสดงอารมณ์ทางสีหน้าและร่างกายของตัวละครนายเอกที่ล้นเกินคล้ายผู้หญิง ไม่สอดคล้องกับความสุขุมหล่อ เท่ ในแบบฉบับตัวละครชาย เป็นการกำหนดบทบาททางเพศให้เป็นฝ่ายรับ และต้องการได้รับการปฏิบัติทางเพศเช่นเดียวกันกับเพศหญิง ดังในเรื่อง Dear My God: แล้วพระเจ้านี่เล่นตลกกับผม, Kiss Me Liar, Lop-Eared Guard (垂耳执事): พ่อบ้านหุตก, Night by The Sea และเรื่องชายาใบ้ (哑奴) มากไปกว่านั้นยังมีการกำหนดบทบาททางเพศให้แก่ตัวละครฝ่ายรุกให้มีความเป็นชายสูงกว่า และฝ่ายรับให้มีความเป็นชายน้อยกว่า ดังในเรื่อง Cutie Pie Series: นิงเฮียก็หาว่าสื่อที่ตัวละครนายเอกค่อนข้างแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมที่มีความเป็นชายอย่างการแข่งขันการแข่งรถจักรยานยนต์ หรือการเล่นดนตรี ทว่ารูปร่างหน้าตาและการแสดงอารมณ์กลับคล้ายผู้หญิง นอกจากนี้ยังมีกรณีของเรื่อง Night by The Sea ซึ่งตัวละครนายเอกมีความเป็นชายค่อนข้างสูงมากในแง่ของพฤติกรรมการแสดงออก แต่ทว่าได้มีการใช้เรื่องของเพศสภาพในการเพิ่มความเป็นหญิง ซึ่งคือการให้กำเนิดบุตรได้ กล่าวคือความสัมพันธ์ของตัวละครชายรักชายจึงไม่ใช่ลักษณะของคู่รัก แต่เป็นการจำลองภาพของคู่รักต่างเพศ (heterosexual) เพื่อให้สามารถแยกบทบาททางเพศของตัวละครได้ ดังนั้นตัวละครนายเอกจึงถูกเชื่อมโยงกับคำว่ารับ ซึ่งแสดงออกถึงความเป็นหญิง โดยอาจเป็นลักษณะภายนอกหรือนิสัย การเสนอภาพแทนเหล่านี้จึงเป็นการบังคับให้ตัวละครหรือคนกลุ่มนี้ต้องเลือกเพศใดเพศหนึ่ง

นอกจากนี้การประกอบสร้างตัวละครรองผู้ชายยังมีความโดดเด่นกว่าตัวละครรองที่เป็นผู้หญิง เนื่องด้วยการเป็นสื่อประเภทยรักชาย ดังนั้นการเล่าเรื่องราวความรักของตัวละครรองในรูปแบบความรักแบบชาย-ชาย จึงได้รับความนิยมมากกว่าการเล่าเรื่องราวความรักแบบชายหญิงในสื่อชายรักชาย มากไปกว่านั้นการประกอบสร้างบทบาทของตัวละครร้ายผู้ชายยังมีความคล้ายคลึงกับตัวร้ายที่เป็นผู้หญิง อย่างเช่นการมีพฤติกรรมก้าวร้าว เจ้าอารมณ์ อิจฉาริษยา การแต่งกายวาบหวี ฯลฯ ซึ่งปรากฏในเรื่อง Lop-Eared Guard (垂耳执事): พ่อบ้านหุตก และเรื่อง ชายาใบ้ (哑奴) อีกทั้งยังพบว่ารูปร่างหน้าตาของตัวละครนายเอกของซีรีส์วายและมังงะวายส่วนมากตรงกับบรรทัดฐาน ความคาดหวัง และชายรูปงามตามอุดมคติที่ค่อนข้างไปทางผู้หญิง โดยจะมีร่างกายเล็ก ผิวขาว ปากแดง แก้มแดง และมักจะมีการถอดเสื้อผ้าเผยเรือนร่าง

เพื่อสนองความต้องการของผู้รับชมซีรีส์วาย (อนุชา และ โสภี, 2560; กฤตพต, 2563) ซึ่งเป็นการแทนที่ตัวละครเพศหญิงทั้งตัวเองและตัวรองเกือบทั้งหมด

สรุป

การศึกษาการประกอบสร้างตัวละครในสื่อชายรักชายเมื่อเชื่อมโยงกับแนวคิดบทบาททางเพศ (Gender role) พบว่าปรากฏการณ์ทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปของสื่อประเภทชายรักชายเป็นผลพวงมาจากปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่มีการปรับเปลี่ยนมุมมองความคิดเกี่ยวกับบทบาททางเพศในสื่อชายรักชายเมื่อบรรทัดฐานในกระแสนิยมนี้เปลี่ยนแปลงไป ก็ย่อมส่งผลให้เกิดการยอมรับที่ในบรรทัดฐานหรือบทบาททางสังคมนั้นๆ อาทิ การยอมรับให้ผู้ชายทำหน้าที่หรือมีบทบาทแทนตัวละครนางเอก ทั้งในแง่บทบาททางสังคม อาชีพ รวมไปถึงบทบาททางเพศ เป็นต้น

บทบาทของผู้หญิงที่หายไปจากซีรีส์และมังงะชายรักชาย

ในบทความนี้ชี้ให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของตัวละครหญิงที่เปลี่ยนไปกล่าวคือการหายไปของบทบาทตัวละครหญิงในมังงะวายและซีรีส์วาย สะท้อนถึงความสัมพันธ์ที่นำเสนอผ่านสื่อว่าผู้ชายและผู้หญิงเป็นตัวละครหลักถูกเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะบทบาทและภาพลักษณ์ของผู้หญิง คือ การลดบทบาทลงของตัวละครหญิงในสื่อกระแสนิยมชายรักชายให้กลายเป็นตัวประกอบหรือตัวแปร ผู้หญิงในสื่อชายรักชายกลายเป็นตัวละครที่มีบทบาทเพียงส่งเสริมเนื้อเรื่องและบทบาทของตัวละครหลักให้มีความชัดเจนทำให้ผู้ชมสามารถแยกออกได้ว่าตัวละครไหนรับบทเป็นคน “ดี” และตัวละครไหนที่ “ไม่ดี” บทบาทของผู้หญิงในสื่อชายรักชายที่ได้รับการผลิตซ้ำความเป็นนางร้ายและลดบทบาทลงนี้สะท้อนให้เห็นถึงการนำความรู้สึกหรือการรับรู้ของกลุ่มสาววายมาประกอบสร้างตัวละคร ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการนำเสนอภาพแทนแบบนางร้ายที่สามารถพบเห็นได้ในสื่อชายรักชายอื่น สอดคล้องกับชานันท์ (2564) ที่พบว่าบทบาทของผู้หญิงที่ปรากฏในซีรีส์ยายนั้นเป็นการลดทอนหรือกดทับคุณค่าทางเพศของผู้หญิง เนื่องจากผู้หญิงในซีรีส์วายมักจะหายไปหรือไม่ค่อยมีบทบาท ซึ่งละครซีรีส์ส่วนใหญ่มักจะวางบทบาทและเนื้อเรื่องในทำนองนี้ให้กับตัวละครผู้หญิง เมื่อวิเคราะห์ร่วมกับ Alice H. Egaly และ Wendy Wood (2012) พบว่าการนำเสนอบทบาทผู้หญิงในลักษณะลดทอนซ้ำๆ นี้สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อและการรับรู้ในบทบาทของตัวละครผู้หญิงจึงอนุมานได้ว่าผู้หญิงในสื่อชายรักชายมีความหมายมาจากการประกอบสร้างและกำหนดเพศโดยผู้ชมซึ่งมีผลต่อการหายไปของบทบาทผู้หญิง ในขณะเดียวกันบทบาทที่ต้องใช้ตัวละครหญิงดำเนินเรื่องกลับแทนที่ได้ด้วยตัวละครชาย แม้ว่าจะมีการพยายามอธิบายตัวละครผ่านกรอบแนวคิดที่นอกเหนือไปจากเพศตามชีววิทยาแต่ท้ายที่สุดสื่อชายรักชายก็ยังคงตกอยู่ใต้อิทธิพลของบรรทัดฐานรักต่างเพศ (อนุชา และ โสภี, 2560)

ปรากฏการณ์ความเป็นหญิงในตัวละครชายรักชาย

ในปัจจุบันการประกอบสร้างนวนิยายรักร่วมเพศยังคงสะท้อนให้เห็นถึงการยึดโยงอยู่บนฐานอุดมคติแบบรักต่างเพศ (Heterosexuality) และยังคงแบ่งบทบาทเป็นชายหญิงอย่างชัดเจน เนื่องจากการนำรูปแบบความสัมพันธ์และความรักต่างเพศมาใช้ทำให้ขาดผู้หญิงในการดำเนินความสัมพันธ์แบบชายหญิง จึงจำเป็นต้องสร้างความเป็นชาย (Masculinity) และความเป็นหญิง (Femininity) ผ่านตัวละครเพื่อให้ผู้ชมแยกแยะบทบาทของตัวละครได้ ในงานเขียนของ Bartky (1988) เองก็ได้กล่าวถึงการสร้างตัวตนของผู้หญิงว่าไม่ได้เกิดขึ้นจากการตกอยู่ใต้อำนาจแต่ถูกชักนำให้เกิดขึ้น เช่นเดียวกันกับการสร้างสรรค์สื่อชายรักชายที่อาจไม่ได้ตกอยู่ใต้อำนาจของอิทธิพลความเป็นหญิงหรือความเป็นชายเสมอไป เพียงแต่ถูกชักนำโดยอำนาจของรูปแบบความรักต่างเพศ ซึ่งนำไปสู่การประกอบสร้างตัวละครและนำเสนอเนื้อเรื่องของชายรักชายที่มีรูปแบบความรักแบบรักต่างเพศ แนวคิดเรื่องบทบาททางเพศ (Gender Role) และเพศภาวะสะท้อนให้เห็นถึงอำนาจจากความคาดหวังของสาววายต่อการกำหนดความหมายและบทบาทของเพศในสื่อชายรักชาย ซึ่งส่งผลให้เกิดการยอมรับในคุณลักษณะโดยธรรมชาติของชายหญิงที่ผิดไปจากความจริง โดยเฉพาะผลงานแนวโอเมกาเวิร์ส (Omegaverse) และ Mpreg แม้เพศสภาพและเพศภาวะของตัวละครนายเอกจะเป็นผู้ชายแต่กลับปรากฏให้เห็นถึงบทบาทของผู้หญิงที่ขาดหายไป อาทิ การเป็นผู้ให้กำเนิดบุตร การเป็นแม่ บทบาททางเพศ และอื่นๆ

การปรากฏความเป็นหญิงในตัวละครนายเอกไม่เพียงสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามกำหนดให้มีระบบสืบพันธุ์แบบผู้หญิง แต่ยังสะท้อนให้เห็นถึงอำนาจในเรื่องเพศที่ครอบงำความคาดหวังของผู้ชมโดยให้ตัวละครนายเอกได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกันกับเพศหญิง ดังนั้นการแสดงบทบาททางเพศของตัวละครนายเอกจึงไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับเพศสภาพที่แท้จริง (สุนารินทร์, ชลิดา และ ธิตา, 2564) มากไปกว่านั้นการรับเอาวัฒนธรรมที่เกิดภายใต้กระแสการทำให้เพศภาวะที่มีความเป็นเอเชียตะวันออกคือ ความเป็นชายที่อ่อนโยน (soft masculinity) หรือหนุ่มน้อยที่มีความงดงามอ่อนโยน (ณัฐธนัท และ ภูวิน, 2562) ยังส่งผลต่อการกำหนดบทบาททางเพศผ่านลักษณะต่างๆ ของตัวละคร เพื่อให้ผู้ชมสามารถแยกได้ว่าใครเป็นผู้ดำเนินบทบาทของผู้ชายและใครมีบทบาทของผู้หญิง เมื่อวิเคราะห์จากมุมมองของ Butler (1993) และ Alcoff (2006) เห็นว่าคุณสมบัติของตัวละครนายเอกได้รับการผลิตซ้ำสู่สังคม ซึ่งทำให้เชื่อว่าธรรมชาติของตัวละครนายเอกต้องมีความอ่อนโยนสวยงามคล้ายผู้หญิง ต่อให้ตัวละครนายเอกจะมีคุณสมบัติขัดแย้งกับเพศชายในความเป็นจริงก็ไม่ได้รับการต่อต้าน ทั้งนี้รวมถึงตัวละครผู้หญิงที่ถูกทำให้กลายเป็นตัวประกอบหรือตัวร้ายที่แสดงออกในเชิงลดทอนคุณค่าด้วย เนื่องจากสังคมให้ความหมายของตัวละครนายเอกและตัวละครผู้หญิงในสื่อชายรักชายคล้ายคลึงกัน

ดังนั้นการผลิตซ้ำของตัวละครในลักษณะนี้จึงก่อให้เกิดเป็นความคุ้นเคยในภาวะทางเพศของตัวละครนายเอก ต่อให้วัฒนธรรมการทำให้ตัวละครชายมีความเป็นหญิงได้พัฒนาไปถึงกรณีของความนิยม

ในการสร้างสรรค์ผลงานแนวโอเมก้าเวิร์ส (Omegaverse) และ Mpreg ที่ค่อนข้างเป็นประเด็นท้าทายข้อเท็จจริงทางสังคมก็ไม่ถูกมองว่าผิดแปลก ประเด็นถกเถียงในเรื่องของความเท่าเทียมทางเพศในสื่อชายรักชายจะยังคงอยู่ตราบใดที่ทัศนคติของผู้บริโภคสื่อวายที่ยังยึดติดกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจแบบชายหญิงจะเห็นได้ว่าภาวะคุ้นเคยและยินยอมที่เกิดขึ้นกับบทบาทของตัวละครในสื่อชายรักชายของกลุ่มผู้บริโภคและผู้ผลิตสื่อวาย มีอำนาจโน้มน้าวให้เกิดการนิยามกำหนดบทบาทและบรรทัดฐานทางเพศแบบใหม่ อันเป็นผลผลิตจากความเชื่อและสัญญาทางสังคม รวมไปถึงการใช้จินตนาการร่วมกันของกลุ่มสาววาย โดยมีได้ยึดอยู่เพียงแค่ความเป็นจริงทางชีววิทยา สุดท้ายแล้วก็กลายเป็นความคาดหวังและทัศนคติของผู้ชมซึ่งนำไปสู่การประกอบสร้างบทบาททางเพศของตัวละครในสื่อชายรักชายอย่างในปัจจุบัน

บรรณานุกรม

- ก้องเกียรติ ไข่มศิริ, ฤชดา วิทยาจรเดช และ บัญชร วรเศรษฐ์อารี. (2565). **คินน์พอร์ช เดอะซีรีส์ ลา พอร์เต้** [ละครชุด]. IQIYI. <https://shorturl.asia/Z2eOj>
- กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยสร้างสรรค์. (2565). **ซีรีส์วายกับช่องว่างในการขับเคลื่อนความหลากหลายทางเพศ**. <https://www.thaimediafund.or.th/20220609-2/>
- กิตติพัฒน์ จำปา. (2565). **Cutie Pie Series: นิ่งเฮียก็หาว่าซื่อ**. [ละครชุด]. Youtube. <https://www.youtube.com/playlist?list=PLcTibKbv20S75JxBewpA9OQ4QbVAiesy0>
- จันทร์จิรา ปัญญาภกุล. (2555). **เพศภาวะในมังงะวายและอะนิเมะวาย** [ปริยฐานิพนธ์ที่ไม่มีการตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร. <http://isas.arts.su.ac.th/wp-content/uploads/2555/social/social-2555-02.pdf>
- ถัง, เฉียง. (2564). **ชายาใจ**. Wecomics. <https://www.wecomics.in.th/comics/16440>
- ชานันท์ ยอดหงษ์. (2564). **วายคือวาย ไม่ใช่ LGBTQ? การปะทะกันของความหมายเพศชายรักกัน**. The Matter. <https://thematter.co/thinkers/y-culture-and-lgbtq>
- ชูเกียรติ ศักดิ์วีระกุล. (2550). **รักแห่งสยาม** [ภาพยนตร์]. สหมงคลฟิล์ม อินเตอร์เนชั่นแนล.
- ณัฐนันท์ ศุขทอง, และ ภูวิน บุญยะเวชชวิน. (2562). **Wai Series: A Preliminary Statistical Study ซีรีส์วาย: ข้อพิจารณาเบื้องต้นทางสถิติ**. *International Journal of East Asian Studies*, 23(2) (2019), 360-383. <https://so02.tcithaijo.org/index.php/easttu/article/download/241362/164388/834793>
- ณัฐพงษ์ มงคลสวัสดิ์. (2562). **Theory of Love: ทฤษฎีจีบเธอ** [ละครชุด]. GMM TV. https://www.gmm-tv.com/contents/episode/RQPpQ/?v=4pWd8&fbrefresh=CAN_BE_ANYTHING

ณัฏกิจ จันกิเสน. (2563). ถอดบทเรียน LINE TV กับการดัน ‘ซีรีส์วาย’ ที่แมสแล้วจริงหรือ?.

The Standard. <https://thestandard.co/line-tv-y-series/>

ธมน ผดุงไทย. (2565). ภาพรวมวงการวาย 2022 ตกลงตลาดวายไทยขายอะไรอยู่?. The Standard.

<https://thestandard.co/overview-of-y-industry-in-2022/>

นฤมล กระจำโนม. (2563). ภาพลักษณ์และบทบาทของตัวละครเอกหญิงในนวนิยายของ กฤษณา อโศกสินที่นำเสนอเป็นละครโทรทัศน์ในปี พ.ศ.2560-2561 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต].

มหาวิทยาลัย ราชภัฏเชียงใหม่. <http://www.cmruir.cmru.ac.th/handle/123456789/2274>

นัทธัญ ประสานนาม. (2565). ภาพเคลื่อนไหวในนวนิยายยาโออิของ ร เรือในมหาสมุทร. วารสารธรรมศาสตร์, 41(1),

137-160. <http://tujournals.tu.ac.th/thammasatjournal/detailart.aspx?ArticleID=7931>

นุชนาภรณ์ สมญาต. (2561). การนำเสนอภาพ “ความรัก” ของชายรักชายผ่านซีรีส์วาย (Y):

ลักษณะเฉพาะและการนำเสนอความรักของชายรักชาย. การนำเสนอโครงการประชุมวิชาการ และนำเสนอผลงานระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏสวนสุนันทา ครั้งที่ 1, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย. http://hs.ssru.ac.th/useruploads/files/20181003/718d4dc58fed4855031dd6d992543a_161ccfabfa.pdf

เนโกะ เน็น. (2562). แล้วพระเจ้าก็เล่นตลกกับผม Dear, my God. ZENSHU.

ผกามาศ เลียงธนะฤกษ์. (2557). “การเมืองเรื่อง Performativity”: คำประกาศจาก Judith Butler

ใน Gender Trouble จเร สิงห์โกวิท. <https://prachatai.com/journal/2014/11/56551>

พิชญา โรจนานุกุลพงศ์. (2564). การยอมรับผู้ที่มีอัตลักษณ์ทางเพศหลากหลาย (LGBT) ในสังคมญี่ปุ่น จากละครชุดเรื่อง Life ~ Love On The Line (2020) [ปริญญาโทที่ไม่มีเกรดตีพิมพ์].

มหาวิทยาลัยศิลปากร. <http://isas.arts.su.ac.th/wpcontent/uploads/2564/musicperformance/05610874.pdf>

พีรดา ธนุศรี. (2562). แนวคิดและทัศนคติต่อความเป็นเพศจากรูปแบบของ Omega verse และการยอมรับในเอเชีย [ปริญญาโทที่ไม่มีเกรดตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร. <http://isas.arts.su.ac.th/?p=3775>

ภูมิพัฒน์ ต้นสุวรรณรัตน์. (2564). การออกแบบและพัฒนาสื่อสังคมออนไลน์สำหรับสาววาย

ในประเทศไทย [ปริญญาโทที่ไม่มีเกรดตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. <http://irithesis.swu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/1552/1/g631130537.pdf>

ภูวิน บุญยะเวชชีวิน และ ณัฐชนนท์ ศุขอุทอง. (2562). การดัดแปลงขนบบอยเลิฟญี่ปุ่นในซีรีส์วายไทย. สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:303234

- มนิสร วรณศิริกุล. (2566). 'ซีรีส์วาย' ขอฟต์พาวเวอร์ของไทยหรือสื่อที่กำลังทำลายอุตสาหกรรมบันเทิง?. <https://urbancreature.co/series-y-softpower-or-ruin-entertainment/>
- รังสรรค์ จันต๊ะ. (2562). การเปลี่ยนผ่านระหว่างช่วงชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ลัวะบ่อหลวง : การศึกษาเชิงคติชนวิทยา. <http://cmruir.cmru.ac.th/handle/123456789/1948?locale=th>
- วีรชิต ทองจิลา. (2563). 2gether The Series: เพราะเราคู่กัน [ละครชุด]. GMM TV. https://www.gmm-tv.com/contents/episode/6Y956/?v=8DJXz&fbrefresh=CAN_BE_ANYTHING
- ศิริรัตน์ สุนสกุล. (2566). ต้อนรับ PRIDE MONTH เมื่อวรรณกรรมวาย (ยัง) ไม่เท่ากับ วรรณกรรมเกย์: แล้ววรรณกรรมทั้งสองประเภทจะสร้างภาพแทน แต่ก็นำเสนอออกมาในแง่มุมที่ต่างกัน <https://praphansarn.com/home/content/1974>
- สกุณา กวินยั้งยืน. (2552). สถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง: กรณีศึกษา บ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช.
- สมเกียรติ ตังนโม. (2562). วิธีการอ่านและการถอดรหัสสื่อ: Text, Meaning, and Audience. Borderless. <https://bordeure.wordpress.com/tag/textual-analysis/>
- สมัญญา กุญทอง. (2563). ปัจจัยในการเลือกอ่านนวนิยายชายรักชายที่มีอิทธิพลต่อการเปิดรับเรื่องเพศของสาววายในเขตกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. http://dspace.bu.ac.th/bitstream/123456789/4916/1/samunya_kati.pdf
- สิรภพ แก้วมาก. (2558). การสร้างตัวละครและวิธีการเล่าเรื่องชายรักชายในสื่อบันเทิงไทย [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. <http://cuir.car.chula.ac.th/bitstream/123456789/51103/1/5784879228.pdf>
- สุนารินทร์ มุลศิริ, ชลิดา จุงพันธ์, และ ธิดา ทับพันธุ์. (2564). ภาษาและวัฒนธรรมไทยในวิถีโลกใหม่: นักเขียนนิยายวายกับทัศนะเรื่องความหลากหลายทางเพศ. วารสารรามคำแหง, 3(1), 713-736. http://www.hurujournal.ru.ac.th/journals/30_1656651500.pdf
- สุพัชรี จินณรัตน์. (2563). เพศวิถีในนวนิยายผู้ชายท้องได้ (Mpreg) ของไทย [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. https://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2020/TU_2020_6223110120_13543_15347.pdf
- หลิน เขียน. (2565). พ่อบ้านหุดก. Wecomics. <https://www.wecomics.in.th/comics/18446>
- เหวิน, เจิ้งเหว่ย., และ หลิน, เฉินเจีย. (2562). The Untamed: ปรมาจารย์ลัทธิมาร [ละครชุด]. We TV. <http://bit.ly/2XxRBd9>

- อนุชา พิมพ์ศักดิ์ และ โสภี อุ่นทะยา. (2560). SOTUS พี่ว้ากตัวร้ายกับนายปีหนึ่ง: การประกอบสร้างอัตลักษณ์เพศนอกกรอบในนวนิยายรักวัยรุ่นแนววาย. **วารสารการบริหารปกครอง (Governance Journal) [ฉบับพิเศษ]**, 6, 174-193. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/gjournal-ksu/article/view/98243/76494>
- อ่าน “Judith Butler” ว่าด้วยเรื่อง “เพศ” กำหนด “ใคร” หรือ “ใคร” กำหนด “เพศ” [บทความ]. (2559). **มติชนออนไลน์**. https://www.matichon.co.th/local/news_2712
- อาโนะ นะชิ. (2563). **THEO: ธีโอ**. ZENSHU.
- อี จูอา. (2565). **Night by the sea ทะเลรัตติกาล**. Boomtoon.
- Alcoff, L. (2006). **Visible Identities: Race, Gender, and the Self**. https://enriquedussel.com/txt/Textos_200_Obras/Filosofos_latinos_EU/Visible_identities-Linda_Alcoff.pdf
- Bartky, S. (1988). **Foucault, Femininity, and the Modernization of Patriarchal Power**. <https://faculty.uml.edu/kluis/42.101/BartkyFoucaultFeminityandtheModernization.pdf>
- Butler, J. (1993). **Bodies That Matter**. Routledge. https://monoskop.org/images/d/df/Butler_Judith_Bodies_That_Matter_On_the_Discursive_Limits_of_Sex_1993.pdf
- Chan, A. (2023). **Kirishima Kun Ha Ijimetai**. Brite.
- Changpei, Milk mouth card. (2022). **Ni Jiu**. Bilibili. <https://manga.bilibili.com/detail/mc30581>
- Eagly, A. H. & Wood W. (2012). **Social role theory**. https://www.researchgate.net/publication/285179532_Social_role_theory
- Ghost, Kongback & Zig. (2022). **Kiss Me Liar**. Kakaowebtoon. https://th.kakaowebtoon.com/content/Kiss_Me_Liar/368?tab=episode
- McLelland, Mark J. and Yoo, S. (2007). **The international yaoi boys’ love fandom and the regulation of virtual child pornography: current legislation and its implications**. <https://ro.uow.edu.au/artspapers/192>
- Mingwa. (2021). **BJ Alex**. Lezhin. https://www.lezhinus.com/en/comic/bjalex_en2
- Mingwa. (2021). **Jinx**. Lezhin. https://www.lezhinus.com/en/comic/jinx_en
- Nicholson, L. J. (1990). **Gender trouble Judith Butler Feminism and the Subversion of Identity**. https://lauragonzalez.com/TC/BUTLER_gender_trouble.pdf